

Kandidát na ukrajinskou hlavu státu Volodymyr Zelenskyy hovoří po postupu do druhého kola prezidentských voleb s novináři.

PŘEDMLUVA

ZELENSKÉHO POLITICKÝ OSCAR

21. dubna 2019 v osm večer, za zvuků písně „Miluji svou zem“ ze seriálu *Sluha národa*, předstoupil Volodymyr Zelenskyj a členové jeho týmu před novináře.

Tuto prostinkou písničku si v onen okamžik prozpěvoval nejen sám vítězný kandidát, ale možná i třiasedmdesát procent obyvatel Ukrajiny, kteří jej volili.

Ukrajínští i zahraniční novináři zaplnili kyjevské kongresové a výstavní centrum Parkovyj a netrpělivě čekali na triumfální proslov nově zvoleného prezidenta. Zelenskyj zářil. A spolu s ním i ti, kdo jej na cestě k vítězství doprovázeli: Andrij Bohdan, Dmytro Razumkov, Kyrylo Tymošenko, Andrij Jermak, Oleksandr Danyljuk i Volodymyrova manželka Olena. Rozlétly se nad nimi konfety, sál duněl a členové štábu působili dojmem, že se každou chvíli roztančí.

„Dokázali jsme to společně...“ začal Zelenskyj projev svou typickou intonací. Nejdřív, jak se patří na herce při udělování Oscarů, poděkoval týmu, rodině, blízkým, manželce Oleně, a dokonce i dvěma uklízečkám Oksaně a Ljubě, které

pracovaly v jeho štábu. Vzpomněl i symbolický 73. sektor na Olympijském stadionu, kde spolu se svým týmem natočil slavné video „Když stadion, tak stadion“.

Volodymyr ještě nevystoupil z role svého filmového hrdiny Vasyla Holoborodka: snaží se vtípkovat, má uštěpačné poznámky na adresu Bezpečnostní služby Ukrajiny, která jej podle jeho slov po celou dobu udržovala v kondici, a dává najevo optimismus. Zdá se, že při loučení s uměleckou kariérou a vstupu na politickou scénu s podobným bouřlivým aplausem počítal. Určitě si zvykl, že jej má publikum rádo a že na něj volá „Bravo!“ a „Opakovat!“. Není divu. Tleskaly mu velké koncertní sály v Moskvě, Kyjevě, Oděse, Jürmale, Minsku a v dalších městech někdejšího Sovětského svazu, pro něž hvězda Volodymyra Zelenského zazářila v roce 1997 po vítězství v Masljakovově televizní humoristické soutěži *Klub vtípných a pohotových*. Právě tehdy na devatenáctiletého herce dopadla televizní sláva. Do svého prezidentství byl pro mnohé Ukrajince oblíbeným komikem.

Přítom si tehdy večer 21. dubna 2019, kdy si užíval drtivé vítězství v prezidentských volbách, mohl jen těžko představit, že o nějakého půl roku později uslyší na svou adresu pokřiky „Hanba!“ a „Pryč se Zelím!“. A to nejen od voličů svého hlavního oponenta Petra Porošenka, ale i od válečných dobrovolníků, vojáků a politiků.

Několik měsíců po inauguraci začne propouštět ty, kdo jej k vítězství přivedli. První bude tajemník Rady národní bezpečnosti a obrany Oleksandr Danyljuk, který se údajně na Zelenského naštvál kvůli tomu, že se nestal premiérem. Druhým z týmu bude předseda prezidentské kanceláře Andrij Bohdan – ten, který vedle Zelenského stál při jeho prvních krocích do vysoké politiky. Dále o svou funkci přijde premiér Oleksij Hončaruk a generální prokurátor Ruslan Rjabošapka.

Všichni tito lidé tvořili právě onoho kolektivního Zelenského, kterého země zvolila 21. dubna 2019. Protože až do finále prezidentské kampaně politik Zelenskyj neexistoval. Vůbec. Byl talentovaným komikem, manažerem televizní stanice Inter a studia Kvartal 95. Jako herec ztvárnil roli učitele Holoborodka, který v seriálu stanul v čele státu. Jeho prezidentský obraz utvářeli ti, kdo stáli vedle něj.

Před třemi lety šestý ukrajinský prezident prohlásil: „Slibuji, že nikdy nikoho z vás nepodvedu.“ Od té doby jsme Zelenského viděli v různých situacích. Jemu i jeho týmu vytýkali neprofesionalitu. Obviňovali je z účasti na korupci, z domýšlivosti, a dokonce i z vlastizrady. Ale potom, počínaje 24. únorem 2022, kdy Rusko spustilo rozsáhlý útok proti ukrajinskému státu, jsme objevili úplně jiného Zelenského. Člověka, který se neostýchal přijmout Putinovu výzvu a stanout na Ukrajině v čele lidového odporu proti ruské agresi. Prezidenta, jemuž se v tomto boji podařilo spojit své příznivce s oponenty, korupčníky s protikorupčníky, dospělé i děti, lidi různých národností i víry. Hlavu státu, které aplaudují v evropských parlamentech i v americkém Kongresu.

Každá epizoda ze života šestého prezidenta Ukrajiny obsažená v této knize je střípkem mozaiky, z nichž se skládá portrét Volodymyra Zelenského. Člověka, který bez politické zkušenosti a odpovídajících znalostí slíbil Ukrajincům změnit jejich stát. Člověka, jemuž svými hlasy dalo důvěru třináct a půl milionu voličů.

V této knize nenajdete moralizování, předpojatost ani manipulace. Pouze čistá fakta. Chtěl jsem zkrátka vytvořit portrét šestého prezidenta Ukrajiny bez příkras.

Nakolik se mi to podařilo, posuďte, vážení čtenáři, sami.

Serhij Rudenko

Krvavý Putin. Snímek z protestu proti ruské invazi na Ukrajinu, který se konal v Římě na Kapitolském náměstí.

EPIZODA I.

DESÍTKA ATENTÁTŮ NA PREZIDENTA ZELENSKÉHO

24. února 2022 v 4.50 poslala Moskva na území Ukrajiny první rakety. Ve stejnou dobu, kdy televize Ruské federace vysílala projev Vladimira Putina k Rusům, dopadaly první balistické střely na hlavy Ukrajinců v Kyjevě, Charkově, Oděse, Mariupolu, Dnipru i v dalších městech země. Několik kilometrů od mého domu v Kyjevě – v Brovarech a v Boryspolu – se zem otřásala výbuchy. Ospalá města se vzpamatovávala z prvního šoku. Sirény hasičů a záchranářských vozidel prořezávaly zimní vzduch. Rozum odmítal přijmout fakt, že Rusko bombarduje svobodnou a nezávislou zemi uprostřed Evropy. Všechno připomínalo zlý sen, který měl skončit s prvními paprsky slunce.

Nebyl to však sen. Byla to nová realita, do níž se Ukrajinci probudili.

Za hodinu a půl od prvních útoků se Zelenskyj obrátí k lidu a potvrdí, že skutečně začala rusko-ukrajinská válka. A zároveň s rozbřeskem dostane Ukrajina zprávy o prvních obětech kremelské agrese – o těch, kteří se nacházeli ve

vojenských objektech, na něž Moskva rakety poslala. Tím odstartoval rozsáhlý vpád Ruské federace na Ukrajinu, je- muž do poslední chvíle nikdo nechtěl věřit. Byl mezi nimi i Volodymyr Zelenskyj. Nedbal varování americké i britské rozvědky před možným ruským útokem a měsíc před válkou přesvědčoval občany, že má všechno zcela pod kontrolou. Říkal, že jiné státy jen šíří paniku, k níž nejsou žádné důvody.

V noci na 24. února, doslova několik hodin před začátkem války, se ukrajinský prezident veřejně obrátil na Rusy. Upřímně doufal, že je schopen Putina zastavit, i když po anexi Krymu a okupaci části Donbasu v roce 2014 mohla vládcе Kremlu zastavit jen úplná kapitulace Ukrajiny, nebo kulka do čela. Putin všechny okolo dlouhodobě přesvědčoval, že ukrajinská státnost začíná Vladimírem Leninem a že Ukrajinci jsou národ vymyšlený hrabětem Potockým, což mimochodem před útokem na sousední zemi ještě jednou zopakoval. Přitom hlavní město Ukrajiny bylo založeno v době, kdy se na území současné Moskvy nacházely pouze bažiny. Putinova veřejná touha bránit takzvanou „nezávislost“ Luhanské lidové a Doněcké lidové pseudorepubliky se stala pouhou záminkou pro jeho pokus zničit ukrajinský stát.

Prezident Zelenskyj přijal Putinovu výzvu důstojně. I přes opakované nabídky USA a deset neúspěšných pokusů o atentát (minimálně o takovém množství v březnu mluvil poradce prezidentské kanceláře Mychajlo Podoljak) neopustil Kyjev. Putin toužil po jeho smrti – když ne fyzické, pak alespoň politické. A že k ní nedošlo, svědčí o slabosti vládcе Kremlu. Zelenského kancelář v centru ukrajinského hlavního města se proměnila v jeden z důležitých symbolů nezlomnosti ukrajinského lidu. Odvaha, s jakou Volodymyr jako vrchní velitel ozbrojených sil Ukrajiny vstoupil do

války s Ruskem, na Ukrajince bez nadsázky zapůsobila – v první řadě ohromila Zelenského oponenty. V evropských parlamentech mu politici tleskají vestoje, poutá pozornost celého světa. Jeho současnou popularitu na Západě je možné srovnat snad jen s oblibou někdejšího prezidenta SSSR Michaila Gorbačova.

Blitzkrieg, s nímž na Ukrajině počítal Vladimír Putin, zkrachoval. Při útoku na ukrajinský lid v čele se Zelenským narazilo Rusko na silný odpor. V Kremlu si zřejmě nepřipouštěli, že se Ruskem rozpoutaný konflikt stane skutečnou lidovou válkou. Agresory přivítali ohněm nejen vojáci, ale i běžní občané. Za celé novodobé dějiny země jsme byli zřejmě poprvé svědky toho, že se všichni Ukrajinci spojili proti vnějšímu nepříteli.

O Zelenského roli a jeho vítězství v rusko-ukrajinské válce budou určitě psát historici. O jeho osobě se budou natáčet filmy, psát knížky, pojmenují po něm ulice, náměstí a univerzity. Právě se Zelenským bude spojována ta kapitola ukrajinských dějin, která dostane název „Konečný rozchod Ukrajiny s Ruskem“.

Za právo na svobodu a nezávislost bojovali Ukrajinci s Moskvou několik století. V tomto krvavém sporu položily životy miliony lidí. Zdálo se, že válka Ukrajinců s Ruskem nebude mít konce. Kreml do poslední chvíle doufal, že se mu podaří udržet Ukrajinu na své orbitě. A v tom se přepočítal. Vůbec nejvíc se přepočítal Vladimír Putin, který se o Volodymyru Zelenském vyjadřoval urážlivě. Ironií osudu se však přitom právě ten, koho ruský prezident do poslední chvíle odmítal chápat jako sobě rovného, stal hrobařem současného ruského režimu.